

Informe del rector al Claustre

3 de març de 2015

Benvolguts membres de la Mesa del Claustre, benvolguts claustrals de la UAB,

En primer lloc, dono la benvinguda a tots els membres del Claustre i, especialment, als nous membres del col·lectiu d'estudiants escollits democràticament el mes de desembre de 2014. Us agraeixo de nou la participació en aquest claustre, que, com assenyalen els nostres estatuts, és l'òrgan màxim de representació de la comunitat universitària.

Centraré aquest informe en un aspecte que ha adquirit un gran protagonisme en les darreres setmanes. També hi parlaré d'algunes informacions més breus que considero que són rellevants pel que fa al desplaçament de les activitats de la Universitat.

Començaré, per tant, informant del Reial decret 43/2015 de reforma de les titulacions de grau i màster, i fent un repàs, encara que sigui aproximat, de l'origen i la cronologia que ha seguit aquest reial decret.

Abans de res, és convenient assenyalar que un reial decret és una eina jurídica a la disposició del Ministeri per reglamentar els afers que són competència seva. De fet, el seu rang legal és equivalent al de reglament. La pregunta que ens fem és si un tema d'aquesta transcendència per al conjunt del sistema universitari s'ha de desenvolupar en un reglament, o si es mereix un debat de més nivell amb el conjunt de la comunitat universitària i amb la mateixa societat. Segons el ministre, porten gairebé dos anys «dialogant» amb les universitats. Si això fos cert, s'hauria d'haver obtingut algun resultat concret, i no ha estat així: amb la vaporosa excusa que s'ha dialogat, de fet s'ha reglamentat per la via executiva.

Les raons de la via executiva s'han de buscar, possiblement, en el fet de no voler obrir un debat real sobre aquest tema. Un tema de rellevància cabdal, en primer lloc per al futur del nostre jovent i en segon lloc, i per descomptat, per al futur de l'educació superior en la nostra societat. Un tema que mereixia un debat ample, tranquil i serè, un debat per trobar vies d'acció consensuades i que no quedessin modificades, com és tan habitual en el país, pel color polític del govern de torn. La Universitat necessita acords i estabilitat, acords que vagin més enllà d'una legislatura i evitin les sacsejades inútils del sistema, sacsejades que malauradament sempre acaben recaient sobre les peces més febles de l'estructura. Una peça crítica i central del sistema educatiu com és l'educació superior que impartim les universitats, es mereix una mica més de respecte que el que s'ha derivat d'una actuació, *de facto*, per la via executiva d'un reglament.

Us puc ben assegurar que, de diàleg real amb la comunitat universitària, no n'hi ha hagut, diguin el que diguin els responsables ministerials. Diàleg vol dir capacitat i voluntat d'escoltar les parts i els seus punts de vista i raonaments. Diàleg no vol dir, si em permeteu l'expressió gràfica, estar mirant el rellotge mentre no els queda més remei que fer els tràmits obligats i preceptius.

La voluntat en positiu de les universitats espanyoles per dialogar amb el Ministeri hi era des del primer moment. Mai es va plantejar en cap assemblea de la CRUE ni bloquejos ni vetos, només es van fer preguntes per intentar aclarir els dubtes que es tenien des de l'inici, i posteriorment també es van fer alguns suggeriments al text legal, sense cap èxit, tot s'ha de dir, i com és ben sabut. Es percebia una certa confusió en relació amb els continguts de la proposta. Preguntes legítimes com ara si seria convenient una harmonització de la durada dels títols per assegurar una qualitat comuna, no obtenien resposta. Preguntes legítimes com ara si l'interval entre 180 i 240 crèdits era tancat en els extrems, o si qualsevol valor intermediari era també possible, sense resposta. Preguntes legítimes com ara si seria sensat definir els continguts bàsics d'una mateixa titulació, al marge de la durada en crèdits, també sense resposta o, encara pitjor, amb una resposta merament aritmètica, de calculadora Casio, que fixa els continguts bàsics com un simple percentatge del total de crèdits, percentatge comú per a totes les titulacions, al marge de la seva especificitat, al marge de les seves necessitats, al marge de la seva durada. Un mínim del 25 % del total de crèdits resulta ser la fórmula magistral i única per determinar els continguts bàsics de qualsevol procés formatiu en qualsevol àmbit del coneixement.

Suggeriments sensats, davant tot aquest batibull legislatiu, com ara demanar una moratòria d'un any, de només un any, que permetés aclarir, definir i ordenar el conjunt de les titulacions, no es van acceptar.

La CASUE (Comissió Acadèmica Sectorial de les Universitats Espanyoles), que és la comissió específica de la CRUE per a temes d'organització docent, també es va posar al costat del diàleg, amb anàlisis, propostes i suggeriments que tampoc van ser recollits.

Davant la indefinició i davant aquests dubtes irresolts, la CRUE va optar per no emetre l'informe preceptiu, ni a favor ni en contra, sobre el projecte de Reial decret quan es va presentar per primera vegada al Ple del Consell d'Universitats del mes de juliol de 2014. Abans d'emetre l'informe es volia donar una nova oportunitat al Ministeri per establir un diàleg efectiu, que no va tenir èxit, i finalment la CRUE va lliurar el seu informe negatiu sobre el projecte de Reial decret en la permanent del Consell.

Posteriorment, el decret va seguir el tràmit legislatiu i es va passar al Consell d'Estat, que és l'ens que emet el darrer informe preceptiu abans de la tramitació en el Consell de Ministres. El dictamen del Consell d'Estat —cal assenyalar que per unanimitat dels redactors— arriba a dues grans conclusions. La primera, quant a la forma, és que no detecta cap element que invalidi el decret en termes de tècnica jurídica; la segona, quant al fons, recull essencialment els mateixos arguments expressats per les universitats: precipitació, inestabilitat, disfuncions, confusió. I com a conseqüència el Consell d'Estat planteja un període d'implantació més llarg que permeti analitzar, avaluar i resoldre tot aquest seguit de dubtes.

Davant aquest estat de coses, la CRUE es va trobar en una cruïlla crítica pel que fa al seu futur com a interlocutora del conjunt de les universitats davant el Ministeri. Si no es donava una resposta a les formes i les maneres en què el Ministeri havia decidit tirar pel dret sense escoltar cap dels suggeriments de la CRUE, es corria el perill cert que la CRUE esdevingués un ens irrellevant en el sistema universitari espanyol, que quedés polvoritzada com a instrument de les universitats per fer sentir la seva veu i com a agent central del sistema. La CRUE havia de donar una resposta clara i que aquesta resposta no fos una llavor per a la dissensió i la inestabilitat interna de l'associació, sabent

perfectament quina era la diversitat d'opinions i d'interessos, prou gran segons la constitució pública o privada de les universitats, la seva territorialitat, etc.

Davant la situació de confusió, davant l'inici d'un cicle electoral que podria capgirar l'actual relació de forces, modificar les prioritats dels governs i conduir a una nova modificació de la legislació tot just aprovada, la CRUE va debatre els pros i els contres i va decidir promoure una moratòria fins al curs 2017-2018 que permeti fer una anàlisi més pausada del conjunt del sistema universitari, eviti precipitacions innecessàries en la presa de decisions i permeti albirar què seguirà després que acabi el cicle electoral.

Ens preguntem quines han estat les motivacions que han conduït el Ministeri a tirar endavant aquest reial decret. En el discurs polític adreçat a l'opinió pública ha predominat l'argument de la convergència amb la majoria dels països de la Unió Europea, en què el model 3+2 predomina sobre el model 4+1. S'argumenta que aquesta convergència per adaptar-se al sistema més comú a Europa facilitarà la mobilitat dels estudiants i promourà la internacionalització dels estudis. Aquest és un dels arguments bàsics. No obstant això, el Reial decret no postula un apropament al model europeu sinó que estipula una suposada llibertat d'elecció entre 3+2 i 4+1, i introdueix un element de flexibilitat en el disseny de les titulacions. Ara bé, aquesta flexibilitat, si no s'articula dins d'un marc amb una certa harmonia d'estructura, pot acabar sent una màquina per seguir fragmentant encara més el sistema d'educació superior espanyol, per les asimetries que es poden produir atenent que és en el marc de les respectives comunitats autònomes on es prenen les decisions sobre titulacions. El sistema ja està fragmentat en termes d'accés a la universitat. No oblidem el decret de preus i taxes que, de nou basant-se en una suposada llibertat d'elecció, ha fragmentat el sistema universitari espanyol i ha produït desigualtats d'accés en funció de la comunitat autònoma dels estudiants.

Per tant, convergència amb Europa? O fragmentació interna i distanciament envers una Europa universitàriament més ordenada, més estructurada?

Si volen realment parlar de la convergència amb Europa i, sobretot, promoure-la, doncs parlem-ne. I la primera qüestió de què caldria parlar és de la convergència amb els sistemes universitaris europeus pel que fa al sistema de preus i taxes, que és francament diferent de l'espanyol. Amb l'excepció anglesa, majoritàriament el sistema

europèu planteja l'educació superior com un servei públic, i a aquest efecte, i per lògica, el sistema de finançament de les universitats recau en proporcions aclaparadorament significatives en els pressupostos públics. Aquí a Espanya i especialment a Catalunya, en contrast, hem acabat tenint un sistema dels més cars d'Europa per a les famílies.

Si es manté l'actual sistema de preus i taxes, el canvi que postula el Reial decret incrementarà la factura de les famílies simplement pel fet que els màsters passaran a ser progressivament un element central en el procés formatiu. La UAB reclamarà la reformulació del sistema de preus i taxes, i no tan sols per evitar l'encariment dels estudis fent ús d'ajustos a la baixa dels preus dels màsters, ja que pensem que aquesta és una solució aritmètica massa simplista. Creiem que s'ha d'analitzar en profunditat el sistema de preus i taxes. No s'entén per què els estudiants han de pagar diferent en funció del tipus d'estudis que escullen. El suport del cost final dels estudis hauria de ser responsabilitat del govern, i no de les famílies. Les anomenades *experimentalitats* no haurien de ser un element per discriminar en els preus i les taxes que paguen els universitaris.

Tenim precedents: és habitual que en les universitats públiques capdavanteres del món hi hagi una única taxa de matrícula per a tots els estudiants, independent del tipus d'estudis. I sense anar més lluny, quina lògica explica, en el sistema que tenim actualment en vigor, que els estudis de grau tinguin taxes diferenciades segons el tipus d'estudi, amb diferències que poden arribar fins al 66 %, i en canvi els estudis de màster tinguin tots el mateix preu per crèdit, al marge del tipus d'estudis? Si aquest sistema en vigor té cap lògica, se'ns escapa. Ara seria, per tant, un moment idoni per demanar que se'n plantegi la revisió.

Pel que fa al debat estrictament acadèmic, una mirada al món ens diu que hi ha estudis i carreres amb diferents durades: de tres, de quatre i de cinc anys, en funció del tipus d'estudis, del caràcter professionalitzador o acadèmic, de les especificitats i també de la maduresa i la tradició del cos científic i de coneixement sobre les quals es construeixen les titulacions. La varietat és enorme i els models que s'intenten adaptar a aquesta varietat també ho són, necessàriament. I no hi ha fórmules magistrals i tancades que puguin aspirar a ser la representació única d'aquesta varietat. De fet, el model formatiu previ al Pla de Bolonya que imperava a l'Estat espanyol era un model de carreres de tres anys (diplomatures i enginyeries tècniques) i de cinc anys (llicenciatures i

enginyeries superiors), un model que va tenir una acceptació social i un reconeixement dels ocupadors considerables.

Una possible lectura del Reial decret 43/2015 és que, de fet, podria permetre recuperar el bloc formatiu de cinc anys que havia existit abans de la reforma de Bolonya, no tant en un format tancat de primer cicle (de tres anys) i segon cicle (de dos anys) consecutius i integrats, sinó en un format obert que permeti connexions diferents entre el conjunt dels graus i el dels màsters. Graus amb una base formativa de caràcter general podrien ser seguits per màsters d'especialització temàtica i/o aprofundiment acadèmic, a imatge i semblança del que eren les antigues llicenciatures. Una altra lectura ens diu que també està oberta, dins del Reial decret, la possibilitat de recuperar estudis abans anomenats «de primer cicle» i de caràcter molt enfocat a una professionalització. I sens dubte continua oberta la via de mantenir estudis de 240 crèdits, en estudis regulats o no.

En conseqüència, el Reial decret l'hauríem de veure més com un instrument i no tant com un objectiu *per se*, més com una eina que hauríem d'utilitzar intel·ligentment i no tant com un paradigma que condueix a un canvi global de model. Un instrument que la universitat ha de posar al servei estricte de les necessitats formatives dels estudiants. Aquesta és una responsabilitat fonamental de la universitat pública, i aquesta responsabilitat ha de ser l'element que ens guïï en el procés d'adequació dels estudis.

La UAB té, per tant, la voluntat de posar qualsevol modificació de les titulacions únicament i exclusivament al servei de les necessitats formatives dels estudiants. També vol actuar amb una visió de sistema, dins del marc català, des d'una perspectiva que ens porti a un sistema ordenat, estructurat i harmonitzat, i creiem que aquest és un deure nostre i de la resta d'universitats envers la nostra societat, un deure que no podem defugir.

La UAB té també la voluntat d'actuar col·laborativament amb el Govern de Catalunya, dins del CIC i sigui quin sigui el seu color polític, perquè és obligació nostra, com a peça del sector públic que som. I en contrapartida ens sentirem forts per reclamar del Govern un compromís econòmic i pressupostari de sostenibilitat del sistema universitari: en primer lloc, per analitzar i redefinir el sistema de preus i taxes amb l'objectiu de garantir l'accés a la universitat i promoure l'equitat, i, en segon lloc, per exigir un compromís que

garanteixi la neutralitat en el finançament de les universitats i que, en cap cas, la reforma acabi impactant sobre els comptes de les universitats, ja prou *esquilats* en els darrers quatre anys. I si és necessari obrir el meló del model de finançament, doncs que s'obri; no ens fa cap por i estarem preparats.

La UAB té la voluntat de ser lleial a la CRUE i respectarà la moratòria aprovada; no serem nosaltres els que sortirem dels acords majoritaris per la porta de darrere. I la UAB també vol participar activament en les comissions de treball creades en el si del CIC per analitzar les conseqüències del Reial decret en totes les implicacions possibles: acadèmiques, financeres i lligades a l'accés i a la igualtat d'oportunitats.

Tot seguit, passo a comentar breument altres aspectes d'interès per a la comunitat.

En primer lloc, vull compartir amb tots els claustrals la bona notícia que la UAB ha obtingut el segell EURAXESS de reconeixement de la Unió Europea dels mecanismes i les bones pràctiques en la selecció de personal investigador. Aquest segell posa en valor la tradició de seriositat de la UAB i ofereix un senyal de distinció. Paga la pena recordar que només tres universitats espanyoles han rebut aquest segell, totes tres catalanes: la UAB, la UPF i la URV. Enhorabona, doncs, per la feina ben feta del nostre personal. Aprofito per recordar als nostres investigadors la conveniència d'assenyalar aquest segell en les sol·licituds de projectes europeus, perquè representa un plus afegit de qualitat de la institució en les sol·licituds.

En segon lloc, i pel que fa també a l'àmbit internacional, cal informar que la UAB s'ha integrat en una nova xarxa d'universitats joves, europees i de recerca, la YERUN (Young European Research Universities Network), que aplega d'entrada 18 institucions amb posicions destacades als rànquings internacionals d'universitats amb menys de 50 anys. Aquesta nova associació treballarà per consolidar les polítiques europees de recerca i facilitarà la cooperació en activitats científiques i acadèmiques, així com l'intercanvi de personal i de coneixement. La constitució de la xarxa va tenir lloc a Brussel·les, en un acte el 9 de gener passat. En formen part universitats que han aparegut al QS Ranking Top 50 under 50 o al Times Higher Education Ranking 100 under 50. Totes comparteixen uns valors comuns recollits al document fundacional: orientació cap a la recerca, compromís amb la internacionalització, aposta per la qualitat de la docència i compromís amb l'ocupabilitat dels titulats.

En tercer lloc, vull comentar un aspecte que segurament heu observat en el web: la novetat del portal de transparència de la UAB. Aquest portal s'ha posat en marxa al principi del 2015 en compliment de la Llei de transparència, aprovada el desembre de 2013, i que preveia, aquesta sí, una moratòria d'un any perquè es posés en pràctica. La Llei de transparència planteja un conjunt de requeriments força exigents i densos en relació amb la informació que les institucions públiques tenen l'obligació de subministrar. Té un triple objectiu: incrementar la transparència de l'activitat pública, que es concreta en una responsabilitat institucional de publicitat activa; garantir l'accés a la informació entès com un dret objectiu i subjectiu, i establir les obligacions de bon govern que han de satisfer els responsables públics i que esdevenen una exigència de responsabilitat.

Com a universitat i peça del sistema públic, estem plenament obligats a complir el que estableix aquesta llei, més enllà del valor ètic i moral que la Universitat ha atorgat des de sempre a la transparència. El portal de transparència és l'instrument per facilitar a la comunitat i, sobretot, al conjunt de la societat, tota la informació de les activitats de la Universitat que no estan limitades per la Llei de protecció de dades. Aquest portal recull un gran volum d'informació, però no és un portal tancat, segueix en construcció i s'hi incorporen informacions a mesura que es poden anar processant en un format que ha de ser també transparent. La transparència, per tant, ho ha de ser en aquest doble nivell: en el dels continguts i en el del vehicle comunicatiu, que ha de facilitar-ne la difusió. Totes les persones amb responsabilitats directives de la Universitat, professorat i professionals, estem obligades per la Llei de transparència a mostrar el detall de la nostra trajectòria professional, que en el cas dels acadèmics és el currículum. A mesura que anem desplegant el portal us anirem demanant la informació que la Llei ens exigeix per anar fent-la pública.

Tot seguit, faré un apunt sobre la FUAB, per reiterar el compromís de l'Equip de Govern de reorganitzar, minimitzar i homogeneïtzar les estructures d'aquesta fundació, en sentit estricte, i de les subfundacions que la componen. Com hem explicat a bastament, els objectius principals de la reordenació són, d'una banda, assolir eficiència i coherència i, de l'altra, fer que la FUAB sigui realment un instrument de la UAB al servei de la UAB, motiu pel qual va ser creada la Fundació en el seu moment.

En aquest sentit, us comuniquem que, en l'estructura de direcció, s'ha prescindit del càrrec de director financer, i les seves funcions s'han unificat amb les de la direcció de patrimoni. Al seu torn, el director actual de l'Hotel ha passat a ser el director de l'Hotel i de la Vila i s'ha contractat una persona per ajudar a portar el control del dia a dia a l'Hotel. En l'organització més acadèmica, s'han fet tres concursos públics per cobrir: la plaça vacant de promotor internacional, que treballa en col·laboració amb l'Àrea de Comunicació, amb la missió de promoure tots els productes formatius de la UAB arreu del món; la plaça de la direcció de l'Escola de Turisme i Direcció Hotelera, i, dins la mateixa escola, una plaça de professor a temps complet amb perfil d'investigador, per impulsar i coordinar la recerca en l'àmbit del turisme.

Pel que fa a l'organització de l'oferta acadèmica, la FUAB tenia fins ara una organització esmicolada i poc homogènia, amb diferents raons socials, diferents NIF, diferents escoles adscrites i diverses fundacions. Estem en el procés de fusió de les diverses fundacions i hem iniciat ja el procés d'adscripció del que serà l'escola adscrita de la UAB, que s'anomenarà FUAB Formació i permetrà simplificar i unificar, sota un mateix paraigua, tota l'oferta acadèmica amb segell UAB, amb una mateixa estructura organitzativa i de gestió, cosa que facilitarà implementar el seguiment dels processos i els circuits de qualitat de tots els seus projectes docents per garantir al màxim la convergència i la similitud amb els projectes docents propis de la UAB.

Per acabar, hem de ser conscients de la campanya mediàtica endegada en la premsa, essencialment per la de Madrid, en contra de les universitats, i singularment en contra de les universitats públiques. Articles d'opinió, pseudoinformacions o informacions simplement manipulades per destacar-les en negatiu, han anat apareixent de manera regular des del mes de novembre, com a prelude per estovar l'opinió pública i consolidar un nucli social advers a les universitats públiques. L'objectiu no pot ser cap altre que desqualificar d'entrada qualsevol opinió de les universitats i de la comunitat universitària en relació amb les iniciatives del Ministeri. És una pràctica de manual, però de la qual hem de ser prou conscients, perquè ens fa mal davant la societat, que sovint atorga substantivitat i veracitat a allò que es publica.

Per exemple, la premsa ha afirmat que les universitats estan governades per mediocres; ha destacat suposades opacitats en la gestió de les universitats; ha recuperat el papus de les jubilacions anticipades com si encara s'estiguessin fent, i ha

insinuat que les universitats —totes, així en plural— són opaques, no tenen compatibilitat analítica i apliquen plans de jubilació il·legals. I s'ha publicat a tota pàgina, perquè si algú només es mira els titulars, no li passin desapercebuts.

Tot aquest conjunt d'informacions estan dirigides a desprestigiar la universitat pública. I és complicat rebatre-les, ja que les universitats no disposem dels recursos comunicatius que permeten contrarestar mediàticament, en un pla mínim d'igualtat, aquests missatges desqualificadors. El que sí que tenim és la capacitat de defensar-nos amb les dades objectives i amb les eines de la raó.

Un exemple de dades objectives és l'informe de l'ACUP sobre els indicadors de recerca de les universitats catalanes, construït a partir de les informacions sobre la producció científica que apareixen a les bases de dades bibliomètriques internacionals. Ja se n'han fet tres edicions, cosa que permet començar a veure quines han estat les trajectòries de les universitats catalanes. L'informe demostra una solidesa científica notable i posa de manifest el caràcter capdavanter de les universitats catalanes en relació amb les dades de conjunt de les universitats de la resta d'Espanya.

Les dades parlen i posen de relleu, any rere any, la bona feina feta en recerca en les universitats públiques catalanes. Aquest és només un exemple que evidencia que tot el mal que intenta fer la demagògia desqualificadora es pot combatre, gràcies al poder de la informació contrastada i a la tossudesesa de les dades objectives que permeten mesurar el bon rendiment de les universitats.

Les universitats públiques som fortes, la UAB és forta, i no ens deixarem vèncer ni influenciar per aquests missatges mediàtics.

Moltes gràcies per la vostra atenció.